

Kaip pagerinti visuomenės sveikatą

Vienas svarbiausių XXI amžiaus pasaulio valstybių iššūkių – visuomenės sveikata. Ne išimtis ir Lietuva. Visuomenės sveikatos srityje daug daroma, apie tai esama daug informacijos, kurią suvaldyti ir tinkamai panaudoti sudėtinga, nes nėra bendro informacijos rinkimo, vertinimo, analizės mechanizmo.

Gausių informacijos šrautų apdorojimo rezultatas parodo vykdomos veiklos prasmę ir naudą visuomenei. Aktyviai vykstanti visų lygių veiklos robotizacija sukelia tą pačią problemą visoms Europos Bendrijos ir kitų pasaulio šalių vyriausybėms.

Ši problema vadinama visuomenės sveikatos stiprinimo (toliau – VSS) problema. Lietuvoje ši problema sprendžiama remiantis Vyriausybės patvirtinta Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programa, finansavimas skiriamas iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų.

Šiuo metu Lietuvoje VSS paslaugų teikimo valdymas yra nepakankamai nuoseklus, trūksta tinkamo suderinamumo tiek valstybiniu, tiek savivaldybių lygmeniu: nepakankamai detalios apibrėžti konkretūs kiekvieno valdymo lygio subjekto – Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – SAM) ir jai pavaldžių įstaigų, t.y. įstaigų, rengiančių metodinę medžiagą apie VSS paslaugas, teikiančių metodinę pagalbą savivaldybėms dėl VSS paslaugų teikimo, organizuojančių visuomenės sveikatos priežiūros specialistų kvalifikacijos tobulinimą – veiksmus, veiklos procesus, kvalifikaciją, atsakomybę ir kt. Visoms savivaldybėms stinga unifikotų veiklos vykdymo ir paslaugų teikimo aprašų, tinkamo žmogiškųjų bei finansinių išteklių planavimo ir įgyvendinamų VSS funkcijų sisteminio rezultato (naudos) vertinimo. Labai sudėtinga vertinti VSS veiklos efektyvumą ir gaunamą naudą visuomenei, nes nesuformuoti veiklos rezultatų palyginimo tarp savivaldybių pagrindai.

Projekto veiklos metu parengtas Modelis nustatys teisinį ir dalykinį bendradarbiavimą tarp savivaldybių ir SAM teikiant VSS paslaugas gyventojams, numatys unifikuotus procesus, reikalingus rengiant, aprobuojant, įteisinant VSS paslaugas, apibrėš unifikuotos paslaugos teikimo infrastruktūrą ir žmogiškuosius išteklius.

Savivaldybės, planuodamos VSS funkcijų vykdymą, nepakankamai orientuojasi į siekiamus veiklos rezultatus, vertinimo rodikliai tik iš dalies atspindi siekiamą tikslą, todėl būtinas kryptingas veiklos valdymo tobulinimas, tiesiogiai lemiantis VSS paslaugų kokybės užtikrinimą. Atkreiptinas dėmesys, kad VSS efektyvus valdymas stoka lemia ne tik teikiamų paslaugų įvairovę bei mastas, fragmentiškai taikomi

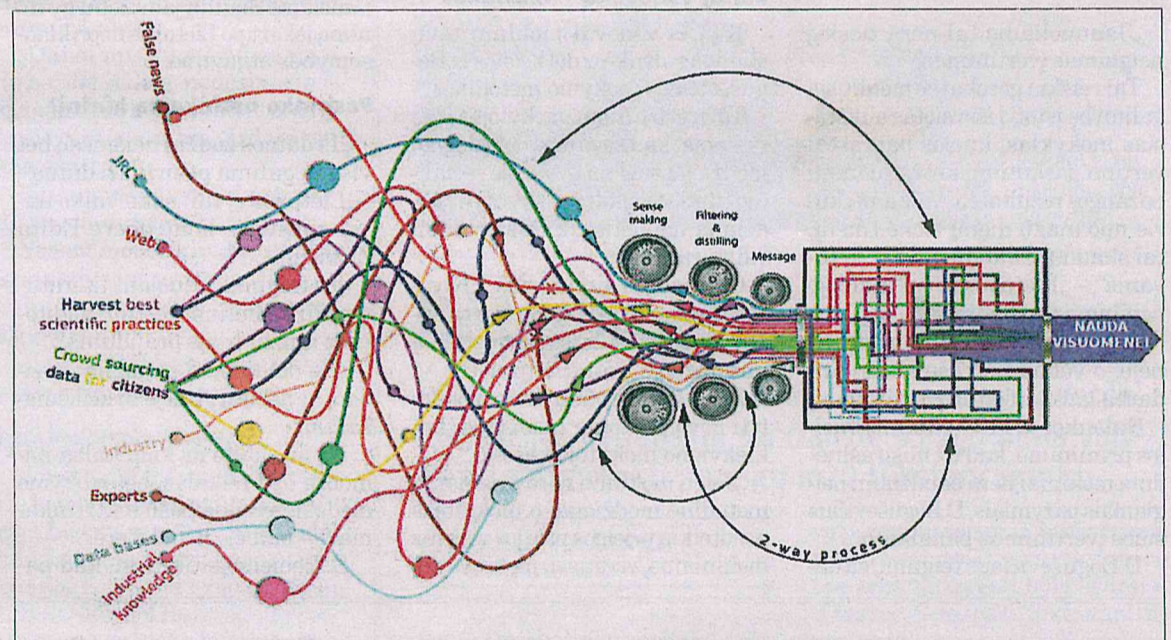
strateginio planavimo principai savivaldybėse, bet ir savivaldybėms perduotų funkcijų vykdymą planuojančių, koordinuojančių, kontroliuojančių ir jam metodiškai vadovaujančių specialistų gebėjimų ir kompetencijos stoka priimti ir įgyvendinti visuomenės poreikiais ir kitais įrodymais pagrįstus sprendimus.

Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras (toliau – SMLPC) parengė Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų valdymo tobulinimo projektą Nr. 10.1.3-ES-FA-V-918-01-0002. Šio projekto tikslas – nustatyti ir aprašyti grįžtamąjį ryšį tarp VSS paslaugos teikimo ir naudos visuomenei, numatyti sisteminių ryšių tarp šių paslaugų teikimo poreikio ir pasiekto rezultato tenkinant visuomenės lūkesčius. Įdiegti sisteminių ryšių užtikrinant VSS paslaugų kokybę įmanoma tiksliai iš esmės tobulinant paslaugų valdymą, kuris mažintų administracinę naštą ir gerintų visuomenės sveikatą. Siekiant sistemaiškai valdyti VSS paslaugas, būtina sukurti paslaugos teikimo algoritmą, teiktinų VSS paslaugų vertinimo technologijų aprašymus, parengti VSS paslaugų aprašymų rengimo principus ir numatyti VSS paslaugų teikimo eiliškumą.

Įgyvendinant projektą bus sukurtas savivaldybių teikiamų VSS paslaugų valdymo modelis (toliau – Modelis), kuris sudarys pagrindą unifikuoti vertinti visuomenės patirtą naudą gyventojams gaunant VSS paslaugas. Bus nustatyti konkretūs šių paslaugų valdymo principai valstybės ir savivaldybių lygiu, parengtas bendrinis VSS paslaugų teikimo unifikoto vertinimo aprašas. Modelio ir bendrinio aprašo praktinis tinkamumas bus patikrintas atlikus praktinį išbandymą: bus parengtas paklausių prioritetinių paslaugų sąrašas ir keli konkretūs aprašymai, kuriuos savivaldybės galės taikyti praktikoje. Savivaldybių, SAM ir jai pavaldžių įstaigų, SMLPC darbuotojai, visuomenės sveikatos biurų vadovai ir specialistai bus mokomi taikyti Modelį praktikoje. Modelio struktūra bus pagrįsta Lietuvos, 3 Europos Sąjungos šalių patirtimi, mokslo laimėjimais VSS paslaugų teikimo valdymo srityje.

Modelis bus parengtas atsižvelgiant į gerosios praktikos pavyzdžius bei jų pritaikymo Lietuvai galimybes. Modelis bus parengtas atsižvelgiant į skirtingų savivaldybių gyventojų skaičių, demografinę situaciją, bus įvertintas savivaldybių, SAM ir jai pavaldžių įstaigų vaidmuo tobulinant VSS valdymą, siekiant realaus indėlio į gyventojų sveikatos stiprinimą ir išsaugojimą.

Įdiegtus Modelį, parengtus praktinius VSS paslaugų ar paslaugų grupių aprašymus pagal bendrinį aprašą, patobulinus kooperavimo, bendradarbiavimo ir partnerystės valstybės ir savivaldybių lygiu pagrindų reglamentavimą, nustatius paslaugos teikimo ir vertinimo unifikuotus me-

Visuomenės sveikatos stiprinimą veikiančių faktorių begalybė turi būti susisteminta, sudėliota prioritetų eile, tinkamai įvertinti gyventojų poreikiai, kad visuomenė gautų naudą – sveiką kokybiškai gyvenantį narį.

todus pagerės VSS paslaugų valdymas (nauda valstybei), visuomenei bus teikiamos jos poreikius atitinkančios kokybiškesnės ir pigesnės VSS paslaugos (nauda gyventojams), o tai lems didėjančią visuomenės pasitenkinimą viešojo valdymo institucijų teikiamomis paslaugomis, gerėjančią gyventojų sveikatą. Taip pat sumažinus VSS paslaugų valdymo išlaidas sutaupytas lėšas bus galima panaudoti kitoms veiklos rūšims, skirtoms gyvenimo kokybei gerinti (nauda visuomenei).

Projekto veiklos metu parengtas Modelis nustatys teisinį ir dalykinį bendradarbiavimą tarp savivaldybių ir SAM teikiant VSS paslaugas gyventojams, numatys unifikuotus procesus, reikalingus rengiant, aprobuojant, įteisinant VSS paslaugas, apibrėš unifikuotos paslaugos teikimo infrastruktūrą ir žmogiškuosius išteklius. Projekto lėšomis sukur-

tos ir įdiegtos paslaugų teikimo kokybės gerinimo priemonės bus naudojamos ne trumpiau kaip 3 metus nuo projekto veiklos įgyvendinimo. Projekto veiklos tęstinumą pasibaigus projekto finansavimui vykdys SMLPC pagal teisės aktų priskirtą kompetenciją. Įdiegto Modelio pagrindu bus rengiamas antrasis projekto etapas, skirtas informacinei sistemai sukurti siekiant užtikrinti efektyvų savivaldybės priskirtų funkcijų valdymą, jo tobulinimą, veiklos stebėseną (planavimą, atsiskaitymą už vertinimo kriterijų įgyvendinimą), optimalių specialiosios tikslinės dotacijos panaudojimą ataskaiti-

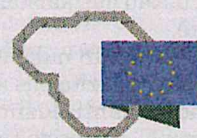
niais periodais, specialistų galimų klaidų šalinimą, administracinės naštą mažinimą.

Projekto trukmė – 2 metai. Projektas jau pradėtas vykdyti.

Atliekami sudėtingiausi darbai: renkama informacija apie VSS paslaugų teikimą savivaldybėse ir nacionaliniu lygiu. Surinktos ir tinkamai apdorotos informacijos pagrindu bus kuriamas Modelis, kurio redakciją bus viešai svarstomos specialistų bendruomenėje. Informacija apie tarpinius projekto kūrimo rezultatus bus skelbiama SMLPC svetainėje www.smlpc.lt.

Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras

(Užs. 17AV18-244)

Kuriame Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

